

9. Juni 2026

UPA2026/138

Nunatsinni saammaasseqatigiinneq anguniarlugu suliaqartoqarnissaa siunertaralugu Naalakkersuisut saammaasseqatigiinnermut aningaasaateqarfimmik pilersitsinissaq siunertaralugu nassuiaasornissaannik peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Nassuiaat aningaasaateqarfiup qanoq aningaasalersorneqarsinnaaneranut periarfissanik aamma imaqassaaq. Nassuiaat kingusinnerpaamik UPA2027-mi saqqummiunneqassaaq.

(Inatsisartunut ilaasortaq Nivi Rosing, Inuit Ataqtigiit)

Siullermik Inatsisartunut ilaasortaq Nivi Rosing Inuit Ataqtigiit siunnersuutaanut pingaarutilimmut Siumumiit qutsavigaarput.

Siunnersuut inuiaqatigiinnut tunngaviusumik pingaarutilimmik sammisaqarpoq; tassa inuit, nunap immikkoortui kiisalu kinguaariit akornanni Kalaallit Nunaanni ataatsimoorfiusumik ataqtigiissuseq.

Siumut Kalaallit Nunaanni innuttaasut tamarmik takuneqartutut, tusaaneqartutut aammalu naleqartinneqartutut misigisimanissaannik anguniagaqartuaannarpoq, illoqarfimmi imaluunniit nunaqarfimmi najugaqaraluarunik, kitaani Avannaani imaluunniit nunatta kangiani najugaqaraluarpata. Taamaakkaluartoq aamma nassuerutigaarput periarfissat, ineriartortitsineq aammalu sunnuteqarsinnaaneq pillugit nunap immikkoortuini assigiinngitsuni assigiinngissutsit suli misigisimaneqarmata. Assigiinngissutsit nalunngisagut ilungersunartutut isiginiartariaqarpagut.

Siunnersuuteqartoq qujanaq apeqqummut inuiattut pingaaruteqarluinnartumik siunertaqartumik qaqsitinerit pillugit. Maanna nalunaajaataannarmik suliaqartoqarnissaannik qaqsitigaluartutit taamaattoq saammaasseqatigiinnissamut sulinnermut inuiaqatigiittut minnerunngitsumillu Naalakkersuisunit ingerlanneqarnissaannik unittoortoqannginnissaannillu pisussaaffiliisussatut isikkoqarnera pillugu assut qujarunnarpoq.

Naalakkersuinikkut 2013-mi Siumumi siulittaasutta nunatta oqaluttuarisaanerani siullermeertumik saammaasseqatigiinnissaaq pillugu Naalakkersuinikkut sulisoqarnissaa tunngavilerpaa, tamannalu inuiaqatigiittut suliassatsinnik, ataatsimoorfissatsinnik mamisaqatigiinnissatsinnillu qulequttanut nunasiaataasimanerup kingunipilui sunniutaalu qaangerniarlugit sularisariaqartut paquminarunnaarsarnerannik sulinnissatsinnik tunngavilerpaa. Qujanartumik maanna inuiaqatigiinni tamassuma inuiattut mamisarnissaaq, ingerlaqqinnissaaq, saammaasseqatigiinnissaaq aammalu nukiit pitsaasumut sangutinneqarnissai takuneqarsinnaaleriartorpoq suliassap saammaasseqatigiinnerup qanoq pingaassusaata annertutigineranik ersersitsinerulluni.

Inuiaavugut danskinit ukiuni kingullerni 300-it angullugit annertuumik sunnerneqarsimasut. Oqaluttuarisaanerup ingerlanerani danskinit politikikkut aaliangigaannik pinngitsaaliissummik nunagisamik nuutsitaasarsimerit pisarsimapput, pinngitsaaliissummik naartunaveersaaser-sorneqarsimavugut, ilisimanngisamik illiaartinnerit pisarsimapput, meeqqatsinnit arsaarneqarluta aallarussuisoqartarsimavoq, pissarsissutiginnisatsinnik akuerseqataaffiginngisatsinnillu pisuussutitsinnik nalitoorsuarnik annissuisoqartarsimavoq, meeqqat danskinit ataatalit inatsisitigut oqartussaaffigineqaratik inatsisitigut illersorneerunneqartarsimapput, amerikarmiut mittarfiliorniassammata Avannersuarmit ullunik 3-nik piffissalerlugit nunaqarfiannit qimaatinneqarsimapput, taamaangippat bulldoserinik illui aserortissallugit siorasaarneqarlutik, kalaaleq danskinit annikinnerusumik akissaasersorneqartarsimavoq qaavatigullu kalaaleq nunamini danskinit appasinnerusutut isigineqartarsimalluni. Assersuutit ilaannai taassagaanni pissutsit inuiattut

danskit ataanni atukkat taama ittuupput. Sakkortoqaat, amiilaarnaqaat inuiattullu annertuumik ikilerneqaatigaavut.

Danskit eqqarsartariaasiat, isikkuat, pissusaat aammalu naleqartitaat assigitinniarsarineqarlutik qallunaanngorsagaanerup G 50 aamma G 60 -kkut nalaanni akusat, danskisut oqalussinnaasut, qallunaarpaluttunik atisallit, qallunaatullu pissusilersorniartut qummut isigineqartussanngorlugit nuannaartunarsarneqarnerini kalaaleq kalaallisut oqaasilik naleqannginnerusutut isigineqarluni, kalaalerpaluttumik pinnissusilik akusanit pinniinnerusutut isiginiarneqartarlutik allaalluunniit kalaalerpalunnerpaaq kalattut taaneqartalerluni. Isiginneriaaseq, nalilersueriaaseq aammalu inoqatinut mitalliisarneq kalaallinut ajorsartunngorsaaneq sakkortoq inuiattut aqqusaarparput.

Kalaaleqativut uparuartulerlugit, kalaaleqativut nikangisalerlugit kalaaleqativullu danskisut oqalunggippata ataasinnarmik oqaaseqarneratalerlugit aammalu oqaaseq kalappaluttunik allaat ilannguavut taaneqartalerlutik massa nunaminniittut. Uffa nunaqqativut. Nunaqqatit akornanni immikkoortitsinerit, kinguarsimanagerusutut isiginninneq aammalu allaanerulaartunut asissuineq arlaannattaluunniit akuerinngilaat unitsittariaqarporlu.

Pissutsit tamakku inuiattut isigineqarnitsinnit aallaaveqarput tamakku unitsissallugit nukiillu tassunga atorineqartut iluartumik ajunngitsussamut inuiattut nukittoqutissamut saatinniarlugit saammaasseqatigiinnissamut ataatsimiititaliar-suup innersuussutai sakkussaapput timitalernerisigut inuiattut iluaquserneqaatissarput.

Ivalu Seidlerip Ph.d-liarisamini ersersippaa G50 aamma G60 politikkimik ingerlatsinermi piffissami tassaneqqissaq nunatsinni imigassamik atornerluineq atugaalersoq aammalu piffissami tassaneqqissaq nunatsinni imminut toquttarnerup qaffariapiloornera ersertoq.

Ilisimatuussutsikkut uppernarsarneqarpoq danskit nunatsinnut politikkerisaata inuiaat kalaallit qamuuna inuttut nakkagasunngortillugillu inuttut erloqinermik nassataqartumik atugaqartitsilernerat. Oqanngilagut allat pitsaasut pisarsimasut puigorneqartut isilli isigisut siutillu tusaasut eqqummaariffigigaanni atukkatigut inuiattut annertuumik danskit aaliangigaannik tunngaveqartumik annertuumik allannguutigivagut. Pissutit taamaapput, kisitsisit taamaapput aamma isigisat taamaapput. Inuiattut ingerlariaqqittoqassappat allaqqunneqarsinnaanngilaq ajornartorsiutit nunasiaataasimanerup kingunerisai qaangeriartornerani oqaasertaliinerit, saqqummersitsinerit, atuakkiorkerit, oqallinnerit, ataatsimoornerit, mamisaqatigiinnerit, avitseqatigiinnerit, alloriaqatigiinnerit, allorissaaqatigiinnerit minnerunngitsumillu inuiattut ataatsimut suliassatut isigalugu nangiagateqarani nunasiaataasimanerup kingunipilui ammasumik oqaasertalersorneqartariaqarneri. Tamannalu politikikkut tamakkiisumik taperserneqartumik suliaasussaavoq kinguarsarneqarnani suliassaq.

Saamaasseqatigiinnissamut Ataatsimiititaliar-suup innersuussutai tamaasa arlaannaalluunniit kingulluinnagu pinasuartumik aallartittariaqartut Siumumi isumaqarpugut. Siumumit ugguaraarput aaliangiiffigisassatut siunnersuut nalunaajaammik suliakkiuteqarmat, inuiaqatigiittut maanna nalunaajaat pisariaqartutut isiginngilarput aningaasaateqarfilli sulilernissamik ammaassisoq pisariaqartipparput.

Taamaamat Siumut imatut allannguutissatut siunnersuuteqarpoq:

“Nunatsinni saammaasseqatigiinnissaq anguniarlugu saammaasseqatigiinnermut aningaasaateqarfimmik Naalakkersuisut UPA2027-mi pilersitsinissaannut suliaqartusatut Inatsisartut aaliangiiffigisassaattut siunnersuut. Aningaasaateqarfiup inuttalersorneqarnera suliassaqarneralu Saammaasseqatigiinnermi Ataatsimiititaliar-suarmut inassuteqaatit tunngavigissavai. ”

Nalunaajaammik pinnata sulineq toqqarparput, inassuteqaatit timitalernissai toqqarpagut.

Jess Svane SIUMUT

